

Darbe Sosyolojisine Dair Bir Çözümleme

Metin Önal Mengüşoğlu

DOSYA

GÜN OLUR ASRA BEDEL

DOSYA

Darbe Sosyolojisine Dair Bir Çözümleme

Herkes, her kesim kendi içerisinde özdeşleştirimi yapan isteriz. Biz Müslümanlar aramızdaki öteki iktidat fanatiklerini görmezden gelirsek, bunun hesabını Allah'a zor veririz. Bâtın ayırık otlarını ayıklamak isteyenler, uydurma hadisler üzerine bina edilmiş olan iktidatları sorgulamayla başlayabilirler. Allah'ın Kelamına kısık gözle bakmaktan vazgeçip, onun mehcâr bırakmış olmasının atarucu üzerlerinden atarak ayağa kalkabilirler.

Metin Önal MENGÜŞOĞLU

22

Türkiyeli hayatımın tanıklık ettiğim son elli yıl içerisinde, 15 Temmuz 2016 tarihli darbe-ye benzer bir hayli olay yaşadım. Bunların tamamında (bugün artık millet olma yolunda ilk adımı attığını ummak istediğim) halkların, korkularından bir köşeye sindiği, olup bitenleri pendelerini kenarına açarak izlediği gözlenmişti. Ne oldu, neler oldu, ne değişti de bu seferki darbe karşısında, tankların önüne yatacak kadar cesaret sahibi kadın-erkek, yürekli insanlarımız ortaya çıkıyordu?

Kendimi okuryazar birisi olarak tanımlayabilirim. Kırk yıl önceden bu yana da sosyal/siyasal meseleler hakkında fail değil belki ama bir gözlemci sıfatıyla konuşan ve yazan biristiyim. Kırk yıl öncelerde, doğruluğumu savunduğum düşüncelerimi ve de İslâm imanımı, (geleneksel itikadıyla değil, sahih ve özgün tercihlerle) paylaşan insanların kesatlığı, bana, sahnelere çıkarak "İslâm âleminin en umutsuz vakası Türkiye'dir" dedirtmişti. Son yıllarda sahnelerde öncekiye nazaran biraz daha fazla konuşan, yazı hayatında biraz daha görünür olma fırsatı bulan ben, artık şöyle söylüyorum: "İslâm âleminin en umutlu vakası Türkiye'dir."

Bazı dar bakışlı kimseler bu sözümün AK Parti iktidarı sebebiyle söylendiğini sanırsa, aynı konuşmaların esnasında, hem de AK Partili belediyelerin mikrofonlarına "Ben AK Parti'den önce Müslüman'dım; hatta AK Parti'ye rağmen bunları söylüyorum" diyerek de önemimi alıyordum. Türkiye'de hiçbir dönemimde hiçbir parti-nin mensubu olmadığımı bilenler bilir.

Darbe Girişimi ve Fanatikler

Şimdi 15 Temmuz'da kanaatimce öncekilerden pek de farklı olmayan bir darbe süreci yaşandı. Hafızasını kullanmadan, bilgi sahibi olmaksızın fikir yürüttüğümü sanan kimilerinin "böyle darbe görülmemiş" gibi garip yorumları beni etkilemez. Böyle darbeler neden görülmemiş olsun? 1960 yılından başlayarak defalarca ordunun gerçekleştirdiği her darbe, üç aşağı beş yukarı bugünkünden aynıydı. FETÖ bahanesine sığınarak, sanki ordu mensupları bunum dışındaymış gibi gösterip, onları aklamaya çalışma çabası içindekiler, önceki darbelerin hemen akabinde, şapkalarını alarak ortaktıktan savışan sivil iktidarların zihni-ne sahip ödüller olmalıdır.

Bu darbenin ötekilerden son derece önemli bir farkı vardır. O da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, gerçekten basiretli ve yürekli, komutanı edalı duruşudur. Onun bu duruşuyla, belki bütünüyle henüz durdurulamamış olan ama ciddi biçimde frenlenen bu seferki darbenin, tarihsel hafızayı tazeleyerek çözümlenmesine ihtiyaç vardır.

Mahir Kaymak sağ olsaydı klasik yorumu herhalde şöyle yapardı: "Bu olay en çok kime yaradıysa altında onun parmağını aramak gerekir." Okuyucular muhtemelen rast gelmişlerdir; toplum içerisinde bu olayın, yine Recep Tayyip Erdoğan'a yaradığını söyleyenler yok mudur? Uzun vadede tahminler doğru çıksa bile, sözünü ettiğim kesim, illa da Erdoğan'ı ihanete ortak kulma tarafını kindarlıktan başkası değildir. Nitekim yanılıyorsam darbenin ikinci günü, CNN Türk televizyonuna mülakat veren CHP milletvekili, Ergenekon-Balyoz soruşturmasını esnasında hapse düşmüş bulunan Dursun Çiçek, bu kanaatini açıkça, pervasızca öylesine savunmaktaydı ki, mülakatı yapan ve kendisi gibi düşündüğümü açıkça belli eden muhabir bile şaşırıp kalmıştı.

Ne diyordu özetle Dursun Çiçek: "Bu darbe sürecinin müsebbibi mevcut iktidardır. Onlar PKK, DAESH ve şimdiki darbecilerle ortak hareket etmektedir. Bu darbeyi de AK Parti ve elbette bizzat Recep Tayyip Erdoğan yapmıştır..." Neredeyse, Recep Tayyip Erdoğan da FETÖ'cüdür, diyecek kadar ileri gitmişti.

Biraz daha derinliğine inerek düşünelim. Devlet Bahçeli darbeye en erken tepki veren muhalefet lideriydi. Partisi içerisinde yaşananlar hatırlanırsa, bu aceleciliğinde son dönemlerde iç bünyede olan bütünlerin rolu gözmezden gelinebilir mi? Ne var ki darbe başarılı olsaydı onun sevineceğini söylemek pek doğru olmaz. Peki, darbeye epeyce gecikmeli göya tepki koyan ve tepkisinin arasına anayasasının değişmez, değiştirilmesi teklifi dahi edilemez olan başlangıç maddelerini de sıkıştırmaktan geri durmayan CHP lideri, özülür müydü? Ya Dursun Çiçek? Bu zata darbe başılamadı diye surati bir karış asıktı konuşurken.

Şimdi gelelim FETÖ meselesine. Bu satırların yazarı, yetmişli yıllardan bu yana, bahsi geçen harekete, asla "cemaat" bile demeyen, Kur'an ifade-

sinden istifadeyle bu ve benzeri oluşumları "sapkın fırka" biçiminde anan birisidir. Sözü edilen tarihe dikkat isterim. Bu iddiaya şu anda hükümet içerisinde aktif görev yapmakta olan, o tarihlerde bu kanaatin apını olduğunu söyleyen, bakanlık bile yapmış kimseler tarıklık edeceklerdir. Şunu, onlara iyi niyetle bakmayı söndüren herkes itiraf etmelidir ki, FETÖ adı artık tescillenmiş bu ihanet hareketinin, yalnızca ödele, korkak ve robotlaşmış öylerden mürekkep olmadığı aşikardır. Meğer onlar dünyayı yöneten zalimlerle çoktan ortaklıklar tesis etmişler. Bizim yetmişli yıllarda klinik vakia olarak görüp değerlendirdiğimiz o meczup adam, meğer başka ne marifetlerin sahibiymiş. "Ben demiştim" diyerek kenara çekilenlerden olmadığını kanıtlamaya ihtiyacım yoktur. Yine de kuşkuhanarları yetmişli yıllardan bu yana yazdıklarını okumaya çağırıyorum.

Toplumsal Muhasebe ve Gelecek

15 Temmuz darbesini salt FETÖ örgütüne yüklemek ve bu örgüte bağlı askerler tarafından gerçekleştirildiğini söylemek ne kadar gerçekçidir?

Anıl merak mevzuu budur. Darbeci askerlere şimdi "onlar asker değil eşkıya, hepsi paralelci, hepsi korsan, sözde Türk Askeri" gibi yaftalar takarak, onları ordusunun öteki kesiminden kopartmaya çalışmak, neyi, ne kadar kurtarır? Şunu sormak gerekir; darbecilerin kaçta kaç Fethullah Gülen söyleminin müridi ve de sempatisanındır? Yüzde otu geçer mi sözce? Benice geçmez. Peki, geriye kalan yüzde doksanhk asker kitlesinin tamamı hakkında yine "şerefsiz, sözde Türk Askeri" demeye devam mı?

Bir soru daha, darbeye fiilen katılmadığı görülen askerler arasında, olay gerçekleşseydi, özülenler mi çok olacaktı, sevinenler mi? Elli yıllık tecrübem bana sevinenlerin sayısını daha fazla gösteriyorsa, biraz da iyi niyetli ve samimi askerler bunun üzerinde durup düşünmeli değil midirler? Mesela Postmodern darbe sırasında, beş milyon insanın ölmesini fazla da vahim bulmayan General Çevik Bir, başarılı bir darbe ardından mutlu mu mutsuz mu olurdu?

Diyeğim ki ilk adımda, bir tatbikat amacına yönlendirilerek, tam teçhizatlı biçimde Çengelköy'deki polis merkezini basmaya götürü-

len Kuleli Askeri Lisesi (diklat lise!) öğrencileri, merkeze vardıklarında, ellerindeki silahları kendilerini aldatanlara yöneltilmişler midir? Yoksa büyük bir sevinç ve göç ile silahın sağladığı o sahte cesaretle, kahramanlık hevesine mi kapılmışlardır?

Okuyucu bunu düşünürken, emekli bir askeri istihbarat subayının, televizyon mülakatı hatırlama geldi. Bu istihbaratçı, ordunun askeri okullara alınacak çocuklar hakkında istihbarat yapma imkânı olmadığını, bilgi ve belge toplama işini MIT'in gerçekleştirdiğini, bu sebeple de orduya FETÖ'cülerin sızdığını söyledi. Bunun üzerine yorumcu (gazeteci Mustafa Kartıoğlu) imalı tebesümle birlikte hemen şu soruyu sordu, önceki yıllarda irtica adı altında ordudan atılan subay ve astsubayların kaçta kaç FETÖ'cü idi acaba?

As-Derin yani ordudan irtica yafılarıyla atılan askerlerin kurduğu derneğin mensubu bir hayli dostum vardır. Bilirim ki sırf harımlarının başı örtülü olduğu, kendilerinin gizli de olsa namaz kıldığı görüldüğü için atılmışlardır. FETÖ'cüler gibi bir emel beslemedikleri halde bu dostların mağduriyetini sokakları dolduran halklar demek ki hatırlıyorlar. Emekli istihbarat subayı biraz da buradan bakarak düşünmeye başlasa iyi olur.

Ben kişisel olarak, bir başka kanaatimi hâlâ bannırmayı sürdürüyorum ve hâlâ yarılmadığımı düşünüyorum. Tam tersine yani FETÖ'cülerin ordudan atılmak yerine, atılmış gibi yapılarak dönüye yüzüne yayılmış örgötlere üniformasız gönderilmedikleri ne malum? Nitekim JITEM adlı illegal olduğu ordu menzuplarıca da dillendirilmiş bulunan örgötlü bordrolan basına sızmıştı. Kimi emekli veya ordu dışındaki kimselere oradan maaş ödendiği deşifre edilmişti. Ve bunlardan bir kısmının yurt dışındaki FETÖ örgötlisinde fa-

aliyet gösterdiği gizli değildi. Hülasa vakıtiyle ordudan irtica namıyla atılanların FETÖ'cü olduğuna dair iddia tutarsızdır, yanlışır.

Gelecek zamanlarda orduya katılacak olan askeri lise ve harp okulu öğrencilerinin, Türkiye'de benzeri defalarca görülmüş ve daha dün gibi yakın bir zamanda yaşanmış darbelere heveslenmeyeceğini garanti eden bir değişim ve dönüşümü ahalîye kim anlatacak? Var mı böyle bir çaba bilimlerinde? Eğer yoksa (ki öyle görünmüyor) o zaman Türkiye halkları -ki onlar artık millet olma yolunda kendi hallerinden harika bir adım atmışlardır- ordunun daima bir B Planı'na karşı müteyakkezmakta haksız mıdır?

Bir darbeyi, hem de sivil iradenin başı ve başkomutan olması lazım gelen Cumhurbaşkanı'nın ileri görüşlülüğü ve yürekliliği ile şimdilik bastırılmış olmak, gelecekteki bütün tehlikelerin atıldığı anlamına gelir mi? İnsanları buna inandırmak mümkün müdür? Hele ki hafıza tazelemesi yapan, bu ülkede sayısız darbe yaşamış ve yine orduda bu zihniyet istikametindeki eğitim ve öğretim sürdükçe yaşanacağına adları gibi emin olan, basiretli münevverlerin kanaatleri sürdükçe.

FETÖ'cü kalkışmayı yapanların fanatik Fethullahçılar olduğu söylenip duruyor. Şurası doğrudur, bu ve benzeri kalkışmalar genellikle fanatikler tarafından gerçekleştirilir. 15 Temmuz'da yaşanan olayın da failleri büyük çoğunlukla görüldüğü kadarıyla fanatiklerdir. Şu sebeple ki ülkede ekonomik bir kriz yoktur. Ülke bütüne kadarki iktidarlarla kıyaslandığında birçok bakımdan daha iyi yönetilmektedir. Elbette eksik ve hataları vardır ama onları bir darbe ile devirmeyi insafli nazarlara karşı meşrulaştıracak hiçbir gerekçe mevcut değildir.

Bir zamanlar üretilmiş bulunan söyleme yaslanarak denilirse, "endişeli modernler" bakımından, son on dört yıllık iktidarı sırasında, AK Parti'nin mahsuz edici bir değişiciliği de gözlenmemiştir. Eğer korku Şeriat özlemine karşı ise, görüldüğü gibi vesayetçilere ve silahlı güçlere meydanların verdiği cevaba "demokrasi şöleni, demokrasi nöbeti" adını takma bevesi en çok AK Partililerdedir. O halde kim neyi beğenmedi de darbeye kalkıştı? Besbelli bu hareketin zihni fanatiktir, burada mutabıkız. Kaldı ki benim mutabık olmadığım nokta

da şudur: günlerdir aralarında bulunduğum meydanlardaki ahali "demokrasi nöbeti" değil "tekbir" nöbeti tuttuğunu çoktan kanıtlamıştır.

Gelgelelim yegâne fanatikler FETÖ'ciler midir? Söz gelimi Dursun Çiçek, mülakatı hatırlandığında, bir fanatik model sunmuyor mu? Bu ülke fanatik Atatürkçülerden az mı çekmiştir? Müslümanlar dinlerine dogmatik bir biçimde bağlanmazlar. Onların imanı basiret üzere gerçekleşen bilinçli bir manifesterdur. Ancak kendini İslâm'a nispet eden fanatikler yok mudur? Dogmasının kindarlığını din telakki eden bu zihniyetin fanatigi olarak ortaya çıkan FETÖ'cü, Adıyamanlı, Süleymanlı, Nurcu, Mealcı, Tarihseleci, Selefici, Daesici, Talibani, El Kaideci, Boko Haramcı, İbda Cici, mezhepçi ve benzeri kim varsa, tamamı mevcut iddia ve inançlarına bilinçle değil asabiyetle-taassupla bağlı bulunmaları sebebiyle birer fanatiktirler. Bu benzetmeyi bir Müslüman yapıyor. Şimdi sıra sizde CHP'iler, Ülkücüler, Kemalistler, Atatürkçüler, Ulusalcılar ve en çok da 15 Temmuz darbesini bugün benimsemeyen, bunun asker içerisindeki "şerefsiz bir azınlık" tarafından gerçekleştirildiğini savunan eski Genelkurmay Başkanları, var mısınız böylesi bir özeleştiriyeye?

Yoksanız lütfen hiç konuşup da çenenizi yormayın. Biz çok ama çok iyi biliyoruz ki, mevcut müfredat ile yetiştirilen askeri öğrenciler, bu ülke için her zaman potansiyel darbe tehlikesi yaymayı sürdüreceklerdir. Ancak yeni zamanların geçmiş zamanlardan önemli bir farkı okunmuştur. Bu satırların yazarı altmış sekiz kuşağıyla yazıktır. Kuruluş dönemi sonrasında Türkiye Cumhuriyeti'nde cereyan eden bütün darbeleri yaşamıştır. Gençlik yıllarında bile sokak hareketlerini pek benimsememiş, entelektüel ve ahlaki çabayı öncelemiştir. Bunu, onun korkaklığına yoramlar da çıkmış ama o aldanmadan yoluna devam etmiştir.

Tuhaf olan taraf şudur o, gençlik yıllarında bir kez sokaka çıkmıştı, onu da dönemin sokuları arasında, Dolmabahçe Rıhtımı'na demirleyen Amerikan 6. Filosu'na "Go Home" demek maksadıyla ve solcularla birlikte yapmıştır. Yetmiş beş yaşında yaşı ile son sokak eylemini ise 15 Temmuz günü akşam saat 23'te çocukluğu ile başlatmış ve halkının arasında gözlem yapmıştır. İşte bu sebeple gelecekte umutlu olduğunu haykurmaktadır.

Kırk yıl önceden bu yana da sosyal/ siyasal meseleler hakkında fail değil belki ama bir gözlemci sıfatıyla konuşan ve yazan birisiyim. Kırk yıl öncelerde, doğruluğumu savunduğum düşüncelerimi ve de İslâm imanımı, (geleneksel itikadıyla değil, sahâh ve özgün tercihiyle) paylaşan insanların kesathı, bana, sahnelere çıkararak "İslâm âleminin en umutsuz vakası Türkiye'dir" dedirtmişti. Son yıllarda sahnelerde öncekine nazaran biraz daha fazla konuşan, yazı hayatında biraz daha görünür olma fırsatı bulan ben, artık şöyle söylüyorum: "İslâm âleminin en umutlu vakası Türkiye'dir."

Herkes, her kesim kendi içerisinde özeleştirisini yapсын isteriz. Biz Müslümanlar yalnızca FETÖ örgütünü şamar oğlanı yaparak, aramızdaki öteki fanatikleri görmezden gelirsek, bunun hesabını Allah'a zor veritiz. Bütün aykırı otların ayıklamak isteyenler, yudurma hadiseler üzerine bina edilmiş olan itikatları sorgulamayla başlayabilirler. Allah'ın Kelamına kusku gözle baktıktan vazgeçip, onu mehcür bırakmış olmanın utancını üzerlerinden atarak ayağa kalkabilirler. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan İran ziyaretinde ve başka muhtelif konuşmalarında "benim Sünni diye Şii diye bir dinim yok, İslâm var" demişti. Bundan rahatsızlık duyan kimi bilgiçlerin bulunduğu haberliyiz. Emin olunmadır ki bu cesur söylem, Müslüman âleminin gelecek zamanlarında küfrün boyunduruğundan kurtuluş reçetesi olacaktır. Gelin bunu çoğaltalım.

Geleneksel dindarlığın aşılacağı ataleti yaşayanların vebali, o güne kadar halklarını geri zekâlı farz ederek, itikadı akide şekerlerine, drajelere, tabletlere, aspirinlere indirgeyip onlara yutturmaya çalışan fıkıh ve din despotlarının boyunduradadır. Onlar halen halklar üzerinde oto-

rite ve sultanlarını söndürmekte, kişisel meşreplerini halklarına din diye sunmaktadırlar. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın en büyük başarısı nerededir diye sorarlara benim cevabım şudur: O, halkı geri zekâh görmedi. Halkına, onun ırfa-nına, fitratına, vicdanına güvendi. Halkın arasında nice bilgelerin bulunduğunu bilerek davrandı. O halk, işte tam da bu sebeple onun talimatıyla gönlerce meydanları doldurmuştur.

Fethullah Gülen'i bugün bulunduğu fanatizmle sürükleyen esin ve besin kaynakları da sorgulama-yı tabi tutulmalıdır. Artık ölü sevice haleti ruhiye ile geçmişin yalnızca ululama tavrı tartışılma-ıdır. Söz gelimi Nurcuların, Zamanın En Büyü-ğü sıfatını taktıkları Said Nursi'nin, sadece Sıkke-i Tasdikî Gaybî ve Celcelâtiye namılı eserleri şöyle bir gözden geçirilmelidir. Nasıl bir dindarlık tel-kini vardır bu eserlerde? Daha düne kadar sözü edilen eserlerden her on yılda bir kıyamet tarihle-ri istihraç edilmekteydi. Kıyamet gösterilen tarihte kopmamışsa, süre biraz daha uzatılarak yeriden servis edilmekteydi. Robotlaşmış bağlaların inan-cını sorgulamak faydasızdır. Ancak 28 Şubat süre-cinde piyasaya servis edilen A'zıme'ndi hareketini eleştirdiğimde, bana "ne zararları var" diyerek itti-raz edenleri, hiç olmazsa onları, bugün uyanmış görmek istedim.

Said Nursi'ye "Bedîüzzaman" lakabı takılma-sına göz yumanların, Fethullah Gülen'e "Kâinat İmamı" denilmesinden rahatsız olmaya hakla-rı yoktur. Said Nursi'nin siyasal mücadelelerinde ki asil duruşu ile ona atıldığı söylenen eserle-ri birbirinden ayrı değerlendirmek gerekmektedir.

Yeni zamanlarda ortaya çıktığı görülen kolektif bilinç, toplumun millet olma ehliyetine doğru yönelebilecek potansiyeli taşıdığını gösteriyor gibi-

dir. Ne var ki bu durum, bugünden yarına böt-ön her şeyin çözüldüğü ve düzeldiği anlamı ta-şımaz elbette. Müslümanlar bakımından sabih bir iman ve idrakin öğretilmesi, yaygınlaştırılma-sı çabaları desteklenmelidir. Özellikle Kur'an mer-kezli okuma ve düşünceler yoğunlaştırılmalıdır. Kur'an okumamın önüne engel koymaya çalışarak, Kur'an'ı Hz. Peygamber'in hadisleriyle karşı kar-şıya getiren gerici zihinlerin yeniden düşünmeye başlamaları temennimizdir.

Son olarak mevzuum darbe olması hasebi-yle, "Koyunumuzda yılan beslemişiz" veya "Pey-gamber Ocağı" gibi söylemlerle, hem ordu men-supları hem de siviller, kendilerini aldatmaktan uzak dursunlar. Ne koyunlarında yılan beslemiş-ler ne de mevcut ordu "Peygamber Ocağı" gö-rüntüsü vermektedir. Aldatmaktan da aldatmak-tan da geri durarak, sabiden "Peygamber Ocağı" olma arzusunda, bugünden tezi yoktur ordu da Peygamber'in getirdiği Kur'an'a dönmelidir. AK Parti'ye reva görülen 27 Nisan bildirisi sıra-sında da yine ben yazmıştım. Herkes "Ordu kıp-laya" diye bağırıyordu. Bense "Ne münasebet, ne-den ordu kıplaya girsir, ordu bizim eve misafirli-ğe gelsin, çay içtiğimiz kuraathanede birlikte ola-lım, aynı mescitte namaz kılalım, Uludağ'a pikni-ğe gidelim pikniğe" diye yazmıştım, var mıydı?

Türkçede aklavveller diye bir söz vardır, yaz-dıklarını okuyanlar, bu teklifimin ordu disiplini-bi bozacağını söyleyecekler, bundan eminim. Sizin disiplin dediğiniz, benim "Peygamber Ocağı"na mensup bir kardeşimle kucaklaşıp aynı sofrayı paylaşmamdaki asla daha önemli ve değerli de-gildir; umudumu beslemek, desteklemek isteyen varsa buyursun, vesselam.